

# VEM ÄLSKAR SVERIGEDEMOKRATERNA? EN UNDERSÖKNING AV PARTIETS SYMPATISÖRER I SKÅNE

ANDERS SANNERSTEDT

Sverige fick i valet 2010 ett åttonde riksdagsparti. Då fördubblade nämligen Sverigedemokraterna sitt röstetal och gick från 2,9 till 5,7 procent av rösterna. Partiet har också fått en strategiskt viktig position i riksdagen, eftersom alliansregeringen inte har egen majoritet. I varje fråga där de tre s.k. rödgröna partierna står enade mot alliansregeringen har Sverigedemokraterna därför möjlighet att fälla utslaget. Utvecklingen betyder att övriga Sverige hamnade i ett läge som redan kändes välbekant för skåningarna. Det nya var inte i första hand att det kom in ett nytt parti i riksdagen, sådant har skett förr. Utan det nya var att riksdagen fick ett parti med vilket inga andra var beredda att samarbeta, ett parti som flertalet såg mycket negativt på.

Forskning om Sverigedemokraterna framstår därför som än mer angelägen. I det här kapitlet ska vi ställa frågan om vad som kännetecknar Sverigedemokraternas väljare. Om detta vet vi visserligen redan en del. De senaste årens forskning har gett ett visst underlag för att besvara den frågan. Det finns analyser gjorda i väljarundersökningarna från valen 2006 (Oscarsson & Holmberg 2008) och 2010 (Oscarsson & Holmberg 2011). De analyserna är dock osäkra, eftersom antalet Sverigedemokratiskt röstande i dessa undersökningar är ganska litet. År 2006 fick ju Sverigedemokraterna endast 2,9 procent av rösterna i riksdagsvalet. Och även om partiet år 2010 fick 5,7 procent av rösterna, så blev partiet kraftigt underrepresenterat i väljarundersökningen.

Vid sidan av de stora väljarundersökningarna finns emellertid också data från tre SOM-undersökningar som genomförts i Skåne, 2006, 2008 och nu 2011. Skåne är Sverigedemokraternas starkaste fäste: här fick man 5,7 procent av rösterna till riksdagen år 2006 och 9,45 procent år 2010. Detta gör att det finns fler sverigedemokrater i dessa SOM-mätningar, och då ökar möjligheten att göra mer detaljerade analyser, och dessutom blir tillförlitligheten i mätningarna större.

I detta kapitel ska göras en uppföljning av och jämförelse med undersökningsresultaten från SOM-mätningarna i Skåne år 2006 och 2008 (Sannerstedt 2008 resp. Sannerstedt 2010). Jämförbarheten mellan undersökningarna är dock inte fullständig. År 2006 genomfördes undersökningen i direkt anslutning till de allmänna valen, och då tillfrågades skåningarna vilket parti man hade röstat på. I undersökningarna från 2008 och 2011 var det inte meningsfullt att ställa frågan om röstning, eftersom

tidsavståndet till föregående val var för stort. Därför frågades i stället: "Vilket parti tycker du bäst om i dag?" Vår utgångspunkt är dock att en jämförelse är meningsfull, eftersom båda frågorna ger oss möjlighet att urskilja de personer som sympatiserar med Sverigedemokraterna.

I detta kapitel anges stödet för Sverigedemokraterna i procent, där basen är samtliga svarande som på frågan uppgett ett parti som de tycker bäst om. Jag har alltså bortsett från dem som inte besvarat frågan och från dem som inte velat eller kunnat uppge något parti. Av alla som har deltagit i undersökningen är det 89 procent (1283 personer) som angett ett parti som de tycker är bäst.

2011 års undersökning har genomförts i två urval, ett "ordinarie" urval, som är representativt för skåningarna i åldern 16-85 år, och dels ett "ungdomsurval", som är representativt för skåningarna i åldern 16-29 år. De analyser som redovisas i detta kapitel bygger – om inget annat sägs – på det ordinarie urvalet. För vissa jämförelser mellan olika åldrar har dock även ungdomsurvalet använts.

De som hade uppgett vilket parti de tyckte är bäst fick på en följdfråga svara på om de ansåg sig vara övertygade anhängare av detta parti. Tre partier hade vid detta tillfälle en lägre andel övertygade anhängare (mellan 40 och 50 procent): Folkpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Övriga partier, däribland Sverigedemokraterna, hade drygt 60 procent övertygade anhängare. Sverigedemokraterna kan därmed sägas ha en stabil väljarbas.

## Demografiska och socioekonomiska egenskaper

När vi granskar Sverigedemokraternas sympatisörer kan vi börja med att granska den demografiska och socioekonomiska bakgrunden. Vi vet sedan tidigare undersökningar att Sverigedemokraterna har starkare stöd a) bland manliga väljare, b) i arbetarklassen och c) bland personer med låg till medellåg utbildning, dvs. högst studentexamen. Dessa resultat upprepas också i den senaste undersökningen. Se tabell 1.

Vad gäller åldern hos de skånska Sverigedemokraterna gav undersökningarna från 2006 och 2008 lite olika resultat. 2006 dominerade medelålders väljare, medan stödet bland de äldre var svagt. 2008 var stödet starkast bland de yngsta skåningarna, samtidigt som stödet från pensionärerna hade ökat. År 2011 finns en tydligare ålderseffekt: starkast stöd bland de yngsta skåningarna (liksom 2008) och svagast bland de äldsta (liksom 2006).

Sverigedemokraterna framstår fortfarande primärt som ett parti för arbetarklassen. De tre skånska undersökningarna uppvisar ett mycket likartat resultat. Undantaget är jordbrukarna, där resultaten varierar mellan undersökningarna, men jordbrukarna är så få att slumpmässiga variationer kan förklara skillnaderna. Liksom i tidigare undersökningar har klass mätts med frågan: "Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem [...] vilket [...] alternativ stämmer då bäst?" Att Sverigedemokraterna är ett arbetarklassparti kan också uttryckas så att medan andelen arbetare i undersökningen är 38 procent, så tillhör så mycket som 63 procent av Sverigedemokraternas väljare

arbetarklassen. Som jämförelse kan nämnas att för Socialdemokraterna är siffran nästan identisk – 64 procent.

**Tabell 1 Andel som tycker Sverigedemokraterna är bästa parti 2011 jämfört med 2008 och med antal skåningar som röstade på Sverigedemokraterna i kommunalvalet 2006, uppdelat efter kön, ålder, utbildning, nuvarande hem, anställningssektor samt bostadens urbaniseringsgrad (procent)**

	2011	2008	2006
<b>Alla</b>	7	8	6
<b>Kön</b>			
Män	9	10	7
Kvinnor	5	6	5
<b>Ålder</b>			
18-29	10	12	8
30-39	9	6	6
40-49	6	8	11
50-64	7	6	5
65-	4	8	3
<b>Utbildning</b>			
Låg	6	11	7
Medellåg	10	11	10
Medelhög	7	7	5
Hög	3	3	3
<b>Nuvarande hem</b>			
Arbetarhem	11	13	10
Jordbrukarhem	0	8	4
Tjänstemannahem	5	5	5
Akademikerhem	1	2	2
Företagarhem	6	8	4
<b>Offentligt-privat</b>			
Offentlig sektor	6	5	5
Privat sektor	7	9	7
<b>Urbaniseringsgrad</b>			
Ren landsbygd	7	13	7
Mindre tätort	6	8	6
Stad	7	8	6
Storstad	7	4	7

**Källa:** De sydsvenska SOM-undersökningarna 2006, 2008 och 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti i respektive undersökning ingår. För 2011 ingår 1283 svarande (ordinarie urvalet).

Vi kan direkt göra reflektionen att klass och utbildning är nära kopplade med varandra: 26 procent av de personer i det ordinarie urvalet som anser sig leva i ett arbetarhem har en utbildning över studentexamen. Motsvarande siffra för tjänstemän är (om vi slår samman grupperna tjänstemän och högre tjänstemän/akademiker) 74 procent. Att Sverigedemokraterna har starkast stöd i arbetarklassen och bland personer med låg och medellåg utbildning framstår därmed till viss del som två sidor av samma mynt. Undersöker man samtidigt effekten av både klass och utbildning, finner man att båda faktorerna har en självständig effekt, men att klass har den starkaste effekten.

Rikstäckande undersökningar har påvisat att Sverigedemokraterna skulle ha sitt starkaste stöd på landsbygden. Så såg det också ut i den sydsvenska SOM-undersökningen 2008. Nu är emellertid bilden densamma som år 2006: urbaniseringsgraden spelar mycket liten roll.

Men det finns ett ytterst anmärkningsvärt undantag: de ungdomar som bor i Malmö ger inte Sverigedemokraterna samma starka stöd som sina generationskamrater i resten av Skåne. Se tabell 2.

**Tabell 2 Stöd för Sverigedemokraterna (procent) i olika åldersgrupper i Malmö jämfört med övriga Skåne**

	Malmö	Övriga Skåne
16-19	2	19
20-24	10	14
25-29	8	7
30-39	5	10
40-49	2	7
50-59	9	7
60-65	6	6
66-75	4	5
76-85	6	1
Alla i ordinarie undersökning	7	7

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Ordinarie undersökning + ungdomsundersökning (åldrarna 16 till 29 år). Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Vi behöver här inte göra någon skillnad mellan landsbygd, tätort och stad: stödet för Sverigedemokraterna varierar inte nämnvärt mellan stad och landsbygd; det är bara Malmö som skiljer ut sig. Starkast och tydligast är skillnaden för den yngsta åldersgruppen, skåningar under 20 år. Av dem som bor i Malmö och är 16-19 år är det bara 2 procent som tycker att Sverigedemokraterna är bästa parti. Av dem som bor utanför Malmö är i samma åldersgrupp andelen hela 19 procent. Skillnaden är sedan betydligt svagare i gruppen 20-24 år (10 procent mot 14 procent), och i gruppen 25-29 år är skillnaden helt försvunnen. I denna analys har använts både

det ordinarie urvalet och ungdomsurvalet för att få med så många ungdomar som möjligt och därmed nå säkrare resultat.

Resultatet för de yngsta kan inte bero på någon tillfällighet – skillnaden är signifikant på nivån 0,01. Det svaga stödet för Sverigedemokraterna bland Malmötonåringarna beror heller inte på någon invandrarbakgrund hos alla de svarande Malmöborna. Och även bland Malmötonåringarna är det en övervikt (låt vara liten) för dem som tycker att det är ett bra förslag att ta emot färre flyktingar. Det är alltså inte så att Malmöungdomarna skulle ha avvikande (dvs. mer positiva) attityder till invandring och mångkultur, utan det verkar handla specifikt om inställningen till Sverigedemokraterna. Förklaringarna får alltså sökas på annat håll, möjligen i kamratrelationer och i skolan.

En seglivad uppfattning är att de som röstar på Sverigedemokraterna skulle vara socialt marginaliserade. Så är emellertid inte fallet. Vi kan undersöka det vaga begreppet marginalisering på flera olika sätt: ett sätt är att undersöka dem som står utanför arbetsmarknaden. Vi kan också undersöka Sverigedemokraternas livssituation: är de ensamstående eller samboende? (Vi antar då, vilket naturligtvis kan starkt diskuteras, att man som gift eller sambo är mer etablerad i samhällslivet.) Har de barn i samma utsträckning som andra? Vi kan också för det tredje granska familjeekonomin. En fjärde möjlighet erbjuder frågan: hur nöjd är du med det liv du lever?

Närmare 90 procent av de som deltagit i undersökningen är förvärvsarbetsande, studerande eller ålderspensionärer. Inom den lilla grupp som är arbetslösa, är sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller har sjukersättning, är andelen Sverigedemokrater 10 procent.

Siffran 10 procent ska jämföras med 8 procent för förvärvsarbetsande. Andelen Sverigedemokrater är sedan lägre bland studerande och bland pensionärer. Bilden nyanseras något när vi kontrollerar för ålder. För personer under 30 är stödet för Sverigedemokraterna högre bland dem som är arbetslösa (inkl. arbetsmarknadspolitiska åtgärder och sjukersättning) – var femte i denna kategori tycker att Sverigedemokraterna är bästa parti. För personer över 30 år finns inget sådant mönster alls. Se tabell 3.

**Tabell 3** *Andelen (procent) som tycker att Sverigedemokraterna är bästa parti, samband med ålder och sysselsättningsläge. Ordinarie urval. Värden baserade på små N-tal har markerats med \**

	16-29	30-64	65-85	16-85
Förvärvsarbetsande	14	7	*	8
Studerande	7	*	*	6
Arbetslös o liknande	19	7	*	10
Ålderspensionär	*	*	4	5

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Försöker man analysera de tre kategorierna arbetslösa, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och sjukersättning var för sig, blir talen så små att analyserna blir behäftade med betydande osäkerhet. Det kan dock nämnas att för kategorin rent arbetslösa är andelen Sverigedemokrater 8 procent, alltså precis samma som för dem som har förvärvsarbete. Det kan tilläggas att det är ett helt annat parti som får starkt stöd från gruppen arbetslösa, nämligen Vänsterpartiet: medan 11 procent av Sverigedemokraternas väljare är arbetslösa, finns i arbetsmarknadsåtgärder eller har sjukersättning, så är motsvarande andel bland Vänsterpartiets väljare hela 28 procent.

Stöd för Sverigedemokraterna är i den nu aktuella undersökningen vanligare bland ensamstående än bland gifta och samboende – och detta gäller både män och kvinnor. De Sverigedemokrater som är gifta eller samboende har barn i ungefär samma utsträckning som andra. Ensamstående Sverigedemokrater tenderar däremot att ha barn i något mindre utsträckning än andra – vilket sammanhänger med den låga medelåldern för denna grupp Sverigedemokrater. Se tabell 4.

**Tabell 4 Andel som tycker att Sverigedemokraterna är bästa parti, fördelat efter ålder, civilstånd och kön**

	Kvinnor		Män	
	Ensamma	Sambo	Ensamma	Sambo
16-29	8	9	17	15
30-49	6	5	10	9
50-64	6	2	21	8
65-	5	3	12	3

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Bland personer över 50 år har Sverigedemokraterna klart starkare stöd bland ensamstående (inklusive änkor och änklingar), jämfört med dem som är gifta eller samboende – och detta gäller både manliga och kvinnliga väljare. I åldersgrupperna under 50 år finns inget motsvarande mönster. Här är skillnaderna tvärtom små. Man ska dock ha i minnet att andelen ensamstående är relativt liten – bortsett från de yngsta åldersgrupperna. Av Sverigedemokraternas väljare över 30 år är två tredjedelar gifta eller samboende.

Vad gäller inkomst har den mätts som hushållsinkomst. Sverigedemokraterna är underrepresenterade bland dem som har högst 100 000 i inkomst, liksom bland dem som tjänar över 700 000 kr. Av dem som har en hushållsinkomst mellan 500 000 och 600 000 är det 11 procent som anser att Sverigedemokraterna är bästa parti. Slutsatsen blir att flertalet sympatisörer till Sverigedemokraterna förefaller ha genomsnittliga inkomster.

På frågan ”Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?” svarar Sverigedemokraterna ungefär som andra; det vanligaste svaret är ganska nöjd, följt av mycket nöjd. Inte heller med detta sätt att mäta social marginalisering kan vi finna att Sverigedemokraternas sympatisörer skiljer ut sig på något tydligt sätt.

Efter att ha provat tesen om den socialt marginaliserade Sverigedemokraten på flera olika sätt, blir därför till slut vår slutsats att tesen inte stämmer.

## Syn på svensk politik i allmänhet

Vi kan då gå över till en annan aspekt, nämligen människors inställning till politik och demokrati i allmänhet. En schablonbild av Sverigedemokraternas väljare säger a) att de har lågt förtroende för politiker, b) att de är mer missnöjda med hur demokratin fungerar i Sverige, c) att de har lägre tilltro till sina medmänniskor, och d) att de har lägre intresse för politik. Den bilden stämmer till viss del. Se tabell 5.

**Tabell 5 Andel (procent) skåningar som tycker Sverigedemokraterna är bästa parti (2011 och 2008) relaterat till förtroende för rikspolitiker, nöjdhet med demokratin i Sverige, intresse för politik i allmänhet och förtroende för medmänniskor (procent)**

	2011	2008
<b>Förtroende för rikspolitiker</b>		
Mycket stort	0	3
Ganska stort	2	3
Varken stort eller litet	4	5
Ganska litet	11	11
Mycket litet	18	19
<b>Nöjd med hur demokratin fungerar i Sverige</b>		
Mycket nöjd	1	2
Ganska nöjd	4	5
Inte särskilt nöjd	13	14
Inte alls nöjd	31	29
<b>Intresse för politik i allmänhet</b>		
Mycket intresserad	10	5
Ganska intresserad	4	6
Inte särskilt intresserad	8	8
Inte alls intresserad	11	19
<b>Förtroende för medmänniskor</b>		
Höglitare (7-10)	3	5
Medellitare (4-6)	9	10
Låglitare (0-3)	18	18

**Källa:** De sydsvenska SOM-undersökningarna 2008 och 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Bland dem som har litet förtroende för rikspolitiker, som inte är nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige och som inte alls är intresserade av politik i allmänhet är Sverigedemokraterna överrepresenterade. Men vi talar här om relativt få människor – de flesta svarande väljer ett ”ganska”-svar på den här typen av frågor. Jämfört med tidigare undersökningar märks nu också åtminstone en tydlig förändring: Sverigedemokraterna är nu för första gången överrepresenterade också bland dem som säger att de är mycket intresserade av politik i allmänhet.

Om anhängarna av Sverigedemokraterna är minst nöjda med hur den svenska demokratin fungerar, så är skillnaden inte så stor om vi jämför med sympatisörerna till två andra oppositionspartier – Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Svaren på frågan om synen på demokratin i Sverige förefaller alltså snarast påverkas av hur man bedömer regeringen.

I över 100 år har svensk politik dominerats av konflikten mellan vänster och höger. I undersökningen har de svarande ombetts att placera sig på en skala från 1 till 5 där 1 är klart till vänster och 5 är klart till höger. Denna frågeteknik är väl beprövad, och det brukar visa sig att svenskarna har lätt för att placera sig på vänster-högerskalan. Sverigedemokraterna har numera profilerat sig som ett socialkonservativt parti, och socialkonservatismen – en ideologi vi förknippar med bl.a. Otto von Bismarck och Benjamin Disraeli – hör hemma på högerkanten av vänster-högerskalan. I de tidigare undersökningarna har emellertid de Sverigedemokratiska väljarna placerat sig i mitten eller en aning till höger om mitten. Så är också fallet denna gång, vilket framgår av tabell 6.

**Tabell 6 Samband mellan placering på vänster-högerskalan och stöd för Sverigedemokraterna (procent av alla som uppgett parti), 2006, 2008 och 2011**

	2011	2008	2006
Klart till vänster (1)	0	2	3
Något till vänster (2)	3	4	3
Varken eller (3)	11	12	11
Något till höger (4)	6	8	3
Klart till höger (5)	8	8	9
Medelvärde (1-5)	3,6	3,3	3,4

**Källa:** De sydsvenska SOM-undersökningarna 2006, 2008 och 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Vid en jämförelse med de tidigare undersökningarna från 2006 och 2008 märks en liten högervändning. Medelvärdet är denna gång 3,6 – efter att i tidigare undersökningar legat på 3,4 och 3,3. Värdet 3,6 är för övrigt också lika med genomsnit-



tet för de folkpartistiska, centerpartistiska och kristdemokratiska väljarna i denna undersökning. (För de övriga partierna är genomsnittsvärdena 4,2 för Moderaterna, 2,4 för Miljöpartiet, 2,2 för Socialdemokraterna och 1,4 för Vänsterpartiet.)

Nu är det en sak att placera sig på en skala, och en annan sak att i stället ta ställning till konkreta politiska förslag. Det kan t.ex. tänkas att Sverigedemokratiska sympatisörer skulle vara mer benägna att välja alternativet ”varken vänster eller höger” eftersom partiet inte låter sig identifieras med varken ett ”vänsterblock” (de tre rödgröna partierna) eller ett ”högerblock” (de fyra allianspartierna). Överhuvudtaget gäller ju att den som gillar andra partier än de sju traditionella riksdagspartierna ofta undviker att placera sig till höger eller till vänster. Om vi därför, för att kontrollera Sverigedemokraternas position på vänster-högerskalan, i stället undersöker ställningstagandena till några sakfrågor som representerar denna vänster-högerdimension, kan vi få en säkrare bild. Sådana frågor är: ”minska den offentliga sektorn”, ”låta privata företag svara för äldreomsorg”, ”bedriva mer av sjukvården i privat regi”, ”satsa mer på friskolor”, ”förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus”, ”sänka skatterna”. En faktoranalys av svaren på dessa sex frågor ger till att börja med att samtliga laddar på en och samma faktor (med lite lägre värde för frågan om att förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus). Vi kan därför tala om en gemensam dimension. På ett likartat sätt har Oscarsson och Holmberg (2008) arbetat när de urskilt olika sakfrågedimensioner.

**Tabell 7** *Inställning (balansmått) hos de rödgröna partiernas, Sverigedemokraternas samt allianspartiernas sympatisörer till sex förslag som relaterar till vänster-högerskalan (vänsterståndpunkt anges med minus)*

	Rödgröna	SD	Alliansen
Minska den offentliga sektorn	-53	-22	- 8
Privata företag svara för äldreomsorg	-61	-35	0
Mer sjukvård i privat regi	-58	-35	+12
Satsa mer på friskolor	-57	-39	- 9
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	-48	-49	-20
Sänka skatterna	- 8	+41	+45

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

För fyra av dessa sex frågor finner vi (se tabell 7) ett tydligt mönster där SD-väljarna ligger i mitten, till höger om de tre rödgröna partierna och till vänster om alla fyra allianspartierna. Mönstret bryts lite när det gäller att förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus: här intar Sverigedemokraterna en vänsterståndpunkt. På den sjätte

frågan, att sänka skatterna, intar tvärtom Sverigedemokraterna en högerståndpunkt. (Vi kan notera att kravet på sänkta skatter är ett klassiskt krav hos populistiska partier.) För att sammanfatta: när det gäller frågor på vänster-högerskalan intar de Sverigedemokratiska väljarna en mellanposition mellan å ena sidan de tre rödgröna partiernas väljare och å andra sidan de fyra allianspartiernas väljare.

Bland de Sverigedemokratiska väljarna finns emellertid en viss åsiktsmässig splittring. De väljare som tillhör arbetarklassen ligger åsiktsmässigt längre vänsterut än de som är tjänstemän eller företagare: medelvärdena är 3,4 respektive 4,0. I den internationella forskningen om s.k. högerpopulistiska partier anses ibland (se Ivarsflaten 2005) att det skulle finnas en klassmässig spänning mellan två väljargrupper med olika politiska åsikter, men för Sverigedemokraternas del är denna spänning varken särskilt stor eller särskilt anmärkningsvärd.

### **Inställning i olika politiska sakfrågor**

Inställningen till frågekomplexet invandring/flyktingar/mångkulturalism är vad som tydligare än något annat karakteriserar Sverigedemokraternas väljargrupp. Samtliga, 100 procent – som besvarat frågan – tycker att förslaget att ta emot färre flyktingar är bra, och 93 procent tycker att förslaget är mycket bra. Det finns fler frågor i undersökningen som på lite olika sätt fångar in de svarandes inställning till flyktingar, invandrare och mångkulturalism. Här är bilden densamma: 87 procent tycker att det är ett dåligt förslag att öka arbetskraftsinvandringen. 94 procent tycker att det är ett bra förslag att förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats. 80 procent upplever ett ökat antal flyktingar som ett mycket oroande hot inför framtiden. I synen på det här frågekomplexet är Sverigedemokraternas väljare alltså fullständigt eniga. Det går inte att hitta någon annan fråga och något annat parti där enigheten är så kompakt.

Också i några andra värdefrågor skiljer Sverigedemokraternas väljare ut sig från övriga skåningar. De är visserligen starkt positiva till ökad jämställdhet, men inte lika massivt som övriga skåningar. De är starkt negativa till att inskränka aborträtten, men inte lika kompakt negativa som övriga skåningar (undantaget Kristdemokraterna vars väljare gärna ser en reducerad aborträtt). Detta förhållande indikerar att Sverigedemokraternas profilkraV att reducera aborträtten inte har stöd bland partiets väljare, åtminstone inte i Skåne. Sverigedemokraternas väljare är ensamma om att med knapp övervikt ogilla förslaget att förbjuda pornografi. De är vidare positiva till att tillåta försäljning av vin och sprit i livsmedelsbutiker (också det ett klassiskt populistiskt förslag). Och medan förslaget att införa dödsstraff för mord avvisas starkt av skåningarna, så är Sverigedemokraternas väljarkår helt splittrad i frågan (balansmått -1). Att dessa frågor inte går att föra till någon samlad dimension illustreras av det förhållandet att de väljargrupper som ligger närmast Sverigedemokraterna ibland är Miljöpartiet (synen på pornografi), ibland Socialdemokraterna (synen på aborter och dödsstraff) och ibland Moderaterna (synen på jämställdhet och alkoholförsäljning). Se tabell 8.

**Tabell 8 Attityder till olika sakfrågor bland Sverigedemokraternas sympatisörer och bland andra med partipreferens. Balansmått (andel bra förslag minus andel dåligt förslag) Ordinarie urvalet**

	SD	Övriga
Ta emot färre flyktingar i Sverige	+100	+14
Öka arbetskraftsinvandringen	-84	-17
Förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats	+92	+29
Införa dödsstraff för mord	- 1	-54
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	+21	- 8
Avkriminalisera all fildelning på internet	+27	+11
Förbjuda alla former av pornografi	+ 1	+14
Stärka djurens rätt	+60	+57
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	+59	+80
Begränsa rätten till fri abort	-37	-67
Avveckla kärnkraften på lång sikt	-38	+ 2
Bygg ut vindkraften i Skåne	+18	+48

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Vi ser också att Sverigedemokraternas väljare skiljer ut sig i fråga om energipolitiken: inget annat parti har sympatisörer som är så negativa till att avveckla kärnkraften. Och stödet för mer vindkraft i Skåne är svagare hos Sverigedemokraterna än hos varje annat partis sympatisörer. Sverigedemokrater gillar kärnkraft.

**Tabell 9 Inställningen till EU hos Vänsterpartiets och Sverigedemokraternas sympatisörer, jämfört med övriga svarande som uppgett partisympati**

	SD	V	övriga
Andel som inte är nöjda med demokratin i EU	78	76	55
Andel negativa till EU	50	53	24
Andel som anser sig ha mycket dåliga möjligheter att påverka politiska beslut i EU	64	64	47
Andel med litet förtroende för hur EU-parlamentariker sköter sitt arbete	56	42	29

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

Inställningen till EU och till EU-parlamentarikerna är övervägande negativ bland Sverigedemokraternas sympatisörer. Detsamma gäller Vänsterpartiets och Kristdemokraternas anhängare. I detta avseende förefaller alltså Sverigedemokraternas sympatisörer ha samma uppfattning som partiet. I undersökningen finns flera lite olika formulerade frågor om EU, och svaren uppvisar genomgående samma mönster. Se tabell 9.

För alla de fyra frågor som behandlas i tabellen är likheterna mellan Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets anhängare relativt stora, samtidigt som skillnaden mot övriga partiers sympatisörer är påfallande.

Vi skall avsluta med att göra ett par sammanfattande regressionsanalyser. Syftet är att genom multivariat analys undersöka vilka variabler som påverkar benägenheten att ange Sverigedemokraterna som bästa parti. Eftersom den beroende variabeln är dikotom, dvs. endast kan anta två värden (antingen tycker den svarande att Sverigedemokraterna är bäst eller så tycker hon att något annat parti är bäst), kan vanlig multipel regressionsanalys inte användas.

De oberoende variabler som ska analyseras är sådana som uppvisat tydliga bivariata samband med stöd för Sverigedemokraterna, med andra ord variabler som alla har effekt på benägenheten att stödja Sverigedemokraterna, när de analyseras var för sig. Men uppgiften nu är att undersöka i vilken utsträckning effekten kvarstår när flera variabler analyseras samtidigt, alltså när vi genomför en multivariat analys.<sup>1</sup>

**Tabell 10 Fyra analyser (binär logistisk regression) av faktorer som påverkar benägenheten att tycka att Sverigedemokraterna är bästa parti**

Färre flyktingar	-9.365 **	-	-9.826 **	-9.107 **
Nöjd med demokratin	+1.593 **	-	1.940 **	1.989 **
Inställning till EU	+1.548 **	-	1.710 **	1.161
Invandrares ointresse	+1.659 *	-	1.877 *	1.469
Lita på medmänniskor	-1.190 **	-	-.912 *	-.795
Arbetslöshet	-	.824 **	.362	.480
Kön	-	.539 *	.631 *	.513
Ålder	-	-.921 *	-1.995 **	-1.907 **
Civilstånd	-	.530 *	.513	.574
Utbildning	-	-.548	--	
Mångkulturalism	-	-	-	2.463 **
Log likelihood	318,316	543,969	274,544	257,965
Cox & Snell	.189	.033	.215	.229
Nagelkerke	.478	.085	.535	.565

**Kommentar:** (B-värden). \*\* markerar signifikans på nivån .01, och \* markerar signifikans på nivån .05.

**Källa:** Den sydsvenska SOM-undersökningen 2011. Samtliga svarande som angett bästa parti ingår.

I en första analys undersöks sambandet mellan olika åsikter och stöd för Sverigedemokraterna. Fem åsikter har samtidig förklaringskraft. Starkast inverkan har inställningen till förslaget att ta emot färre flyktingar. Dessutom påverkas stödet för Sverigedemokraterna av hur nöjd den svarande är med demokratin i Sverige, av den svarandes inställning till EU, samt av den svarandes inställning till om invandrarnas ointresse är ett hinder för deras integration i det svenska samhället. Den svarande blir alltså mer benägen att stödja Sverigedemokraterna om hon 1) tycker att Sverige ska ta emot färre flyktingar, 2) är mindre nöjd med hur demokratin i Sverige fungerar, 3) har en negativ inställning till Europeiska unionen, 4) anser att ointresset hos invandrarna själva är ett hinder för deras integration, och 5) är benägen att inte lita på människor i allmänhet.

I en andra analys undersöks i stället sambandet mellan olika sociala bakgrundsfaktorer och stöd för Sverigedemokraterna. Fem sådana faktorer har undersökts. Fyra faktorer uppvisar signifikanta samband: klass, ålder, kön och civilstånd. Den femte faktorn, utbildning, får inga signifikanta värden. Analysen visar att den svarande blir mer benägen att stödja Sverigedemokraterna om vederbörande betraktar sitt nuvarande hem som ett arbetarhem, är ung, man och ensamstående. Vi kan emellertid också utläsa ur tabellen att förklaringskraften hos denna modell är svagare än den förra. Politiska åsikter förklarar stöd för Sverigedemokraterna i större utsträckning än vad sociala bakgrundsfaktorer gör.

Effekten av utbildning försvinner emellertid vid en multivariat analys. Detta sammanhänger som nämnts med att utbildning och klass är starkt korrelerade med varandra. I den här analysen kvarstår alltså effekten av klasstillhörighet, medan effekten av utbildning försvinner.

I en tredje analys prövas så att kombinera politiska åsikter och sociala bakgrundsfaktorer i en och samma modell. Här har då utbildning uteslutits, eftersom den variabeln nu visat sig sakna självständig effekt. Resultatet är att vi nu får en bättre förklaringskraft än i de tidigare modellerna. Emellertid tappar flera av de sociala bakgrundsvariablerna i förklaringskraft: den enda faktorn som fortfarande uppvisar signifikant effekt är ålder. Däremot har fortfarande alla de fem åsiktsvariablerna en signifikant effekt.

Vi ser också (när vi undersöker B-värdena) att den faktor som tydligare och starkare än någon annan påverkar benägenheten att stödja Sverigedemokraterna, det är inställningen till förslaget att ta emot färre flyktingar. B-värdet för denna variabel är i samtliga analyser klart högre än de andra.

Den ålderseffekt som kvarstår är relativt stark. Det vi ser är helt enkelt det tidigare konstaterade resultatet att bland dem som är under 30 och anser att det är ett mycket bra förslag att ta emot färre flyktingar är andelen Sverigedemokratiska sympatisörer mycket större än bland dem som är över 65 år och tycker att det är ett mycket bra förslag att ta emot färre flyktingar. Och denna högre benägenhet bland de yngre kan inte alltså bortförklaras som ett resultat av inställning till EU eller till den svenska demokratin.

I undersökningen har de svarande också fått ta ställning till mångkulturalismens effekter på nio olika områden: mat, idrott, musik, språk, religion, lag och ordning, ekonomi, politik och sysselsättning. Vi kan analysera svaren på följande sätt: För varje individ har beräknats antalet områden där effekterna anses ha varit ganska negativa eller mycket negativa. 40 procent av de svarande urskiljer inte några negativa effekter inom ett enda område. Ytterligare 35 procent urskiljer negativa effekter på ett till tre områden. 23 procent anger fyra till sex områden. Drygt två procent av de svarande har angett sju till nio områden. Vi får här ett mått på synen på mångkulturalismen. Om vi prövar en ytterligare regressionsanalys där vi tillägger denna faktor, så visar den sig ha en klar effekt. Se högerkolumnen i tabell 10. Vad som sker är att flera andra faktorer tappar i förklaringskraft. Men effekten kvarstår för inställning till flyktingar, inställning till demokratin i Sverige, samt ålder. Samtidigt ger den nya modellen en något ökad total förklaringskraft.

### **Vem älskar Sverigedemokraterna?**

Vad kan vi då säga om anhängarna till Sverigedemokraterna? I många avseenden ger olika undersökningar en samstämmig och stabil bild. I Skåne består partiets supporterskara till över 60 procent av män. Partiet hämtar också sitt starkaste stöd i arbetarklassen. Hur väl integrerade är då partiets anhängare i det svenska samhället? Å ena sidan förefaller partiets sympatisörer leva ett ordnat liv och ha god ekonomi. Å andra sidan märks ett missnöje hos åtskilliga av partiets sympatisörer: lite lägre förtroende för politiker – och för människor i allmänhet – och en större skepsis mot det svenska politiska systemet. Men det som mer än något annat förenar Sverigedemokraternas anhängare, det är inställningen till invandring, flyktingar och mångkulturalism. I dessa frågor intar partiets supportrar en gemensam extrem position. I vänster-högerfrågor ligger partiets anhängare mer i mittfåran, ungefär där vi hittar Centerpartiets och Folkpartiets väljare. Vi har också kunnat se en potentiell klyfta mellan partiets arbetarväljare som ligger något längre till vänster än de som har en annan klassidentitet; klyftan är dock inte stor, och dessutom är det arbetarklassen som dominerar bland partiets anhängare. Också i några helt andra frågor har Sverigedemokraternas sympatisörer åsikter som avviker från övriga medborgare: de är mindre negativa till dödsstraff, de är mer negativa till Systembolagets försäljningsmonopol, de är mer negativa till ett förbud mot pornografi, och de är lika positiva till skattesänkningar som Moderaternas väljare. Vi känner här igen ett flertal frågor som brukar känneteckna populistiska partier.

I ett avseende ger olika undersökningar en varierad bild. Åldersmönstret har skiftat mellan de tre undersökningarna i Skåne. Vi ser den här gången mycket tydligare än tidigare ett mönster där stödet för Sverigedemokraterna är starkast bland de yngre för att sedan successivt avta med åren. Men som vi har sett är det ett mönster med undantag: tonåringarna i Malmö älskar uppenbarligen inte Sverigedemokraterna.

## Not

- <sup>1</sup> Sedvanlig multipel regressionsanalys kan inte användas, när den beroende variabeln är dikotom, dvs. bara kan anta två värden. I stället har använts så kallad binär logistisk regression. Vid analysen har samtliga variabler normerats, dvs. de har gjorts om så att de har samma skalbredd. Detta gör det lättare att jämföra de B-värden som framkommer vid analysen.

## Referenser

- Ivarsflaten, Elisabeth (2005) ”The vulnerable populist right parties: No economic realignment fuelling their electoral success”. *European Journal of Political Research*, 44: 465-492.
- Oscarsson, Henrik, Holmberg, Sören (2008) *Regeringsskifte. Väljarna och valet 2006*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Oscarsson, Henrik, Holmberg, Sören (2011) *Åttapartivalet 2010. Allmänna Valen. Valundersökningen*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.
- Sannerstedt, Anders (2008) De okända väljarna. En analys av de skånska väljare som röstade på icke riksdagspartier 2006. I Nilsson, L, Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratien. Skåne 2006*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Sannerstedt, Anders (2010) Sverigedemokraterna i Skåne. I Johansson, S (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

